

Mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter i Jokkmokks kommun/Jåhkåmåhke kommuvnna/Jåhkåmåhki suohkan 2021-2023

Inledning

Dessa mål och riktlinjer utgör stöd och verktyg i det dagliga arbetet för att stärka de nationella minoriteterna i de kommunala verksamheterna och för att uppfylla kraven som förvaltningskommun för samiska samt grundskyddet för övriga nationella minoritetsspråk. Målen och riktlinjerna ska ses över minst en gång per mandatperiod.

Bakgrund

De nationella minoriteterna i Sverige är samer, tornedalingar, sverigefinnar, judar och romer. Samerna har dessutom en särskild ställning som urfolk.

År 2000 erkändes samiska, finska, jiddish, meänkieli och romani chib som minoritetsspråk i Sverige. Jokkmokk blev då tillsammans med Arjeplog, Gällivare och Kiruna kommuner förvaltningskommun för samiska.

Den 1 januari 2010 förstärktes de nationella minoriteternas rättigheter genom införande Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724) . Syftet med lagen är att skydda och främja minoritetsspråken och att medverka till att de nationella minoriteterna ska kunna bevara och utveckla sin kultur. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Genom lagen är alla Sveriges kommuner skyldiga att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter, förmedla information om lagen inom den kommunala verksamheten och se till att samråd om möjligt kan ske med aktuella minoritetsgrupper.

Förutom detta så är flera kommuner förvaltningsområden för ett eller flera nationella minoritetsspråk. För dessa kommuner gäller ett förstärkt skydd för samiska, finska och meänkieli. Förvaltningskommunerna ska vidta aktiva åtgärder för att säkerställa att personal med språkkunskaper finns där detta behövs. För detta så får dessa kommuner årligen ett statsanslag för de kostnader som tillkommer.

Den 1 januari 2019 reviderades lagen och stärktes ytterligare genom bland annat en rätt att få *hela eller en väsentlig del* av service och omvårdnad för äldreomsorgen i förvaltningskommuner av personal som behärskar finska, meänkieli och samiska, istället som tidigare *delar av*. Informations- och samrådsplikten till de nationella minoriteterna stärks också liksom kopplingen och förtydligande i Skollagen (2010:800) och Socialtjänstlagen (2001:453) samt krav på förvaltningskommunerna att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på samiska regleras i 8 kap. 12 a § och 25 kap. 5 a § skollagen (2010:800) (§ 17).

Jokkmokks kommuns ansvar gällande grundskyddet

-Kommunen ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar.

-Kommunen har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

- Kommunen ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Samråd ska ske genom att kommunen för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i kommunens beslutsfattande.

-Kommunen ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.

-Kommunen ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete och regelbundet se över dessa.

-Enskilda har rätt att använda finska och meänkieli vid muntliga och skriftliga kontakter med kommunen i ärenden vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar finska eller meänkieli. Detta ska även gälla i störta möjliga mån gälla romai chib och jiddish.

-Kommunen ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.

Jokkmokks kommuns ansvar som förvaltningskommun för samiska

-Enskilda har rätt att använda samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med kommunen. Detta gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till kommunen

-Om den enskilde använder samiska i ett sådant ärende, är kommunen skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på samiska.

-Kommunen ska även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på detta språk.

-Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.

-Kommunen ska vid behov ordna särskilda tider och särskild plats för att ta emot besök av enskilda som talar samiska, samt vid behov ha särskilda telefontider .

- Kommunen ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar samiska. Detta ska gälla både ordinärt boende såväl som vård- och omsorgsboende

- Kommunen ska inom ramen för denna omsorg beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

-Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad på samiska.

-Kommunen ska erbjuda barn plats på förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på samiska, detta sker i första hand via Sameskolstyrelsen som är huvudman för verksamheten.

Jokkmokks kommuns informationsskyldighet till de nationella minoriteterna

Mål:

Att minoriteter och kommuninvånare har god kunskap om minoritetslagen samt de rättigheter som enskilda har och de skyldigheter som kommunen har. Att kommunen tillhandahåller information på samiska och svenska både på hemsidan och i digital och tryckt material. Information till barn- och ungdomar ska särskilt anpassas till deras förutsättningar.

Riktlinjer och åtgärder:

-Kontinuerligt översätta aktuellt material

-Kontinuerligt uppdatera kommunens hemsida och sociala medier med aktuellt material

-Informera om lagstiftningens rättigheter och skyldigheter internt inom kommunens organisation

Minoritetsspråksgruppen och övriga samrådsforum

Minoritetsspråksgruppen i Jokkmokk består av fem representanter, tre representanter som utses av kommunstyrelsen och en representant vardera som utses samebyarna och sameföreningarna i kommunen. Minoritetsspråksgruppen är kommunens viktigaste samrådsforum för arbetet med nationella minoriteter men även andra samrådsforum ska förekomma. Minoritetsspråksgruppen tillstyrker eller avstyrker

dessutom användningen av de statsanslag som kommunen får. Till sin hjälp för det dagliga arbetet har minoritetsspraksgruppen en minoritetsspråkshandläggare.

Kommunstyrelsens ordförande och kommunchefen överlägger minst två gånger per år med ordförandena i samebyarna i Jokkmokks kommun i aktuella frågor.

Kommunen kan i övrigt ha öppna samråd i form av medborgardialoger i aktuella frågor. Samråd med barn- och ungdomar ska särskilt hållas i frågor som berör dem och på ett sätt som är anpassat för dem.

Användning av minoritetsspråksmedlen

Kommunala merkostnader:

Minoritetsspråksmedlen i Jokkmokks kommun ska i första hand användas för:

-Kommunala lagstadgade merkostnader för insatser inom förskoleverksamheten och äldreomsorgen inom kommunen. Dessa insatser ska vara till nytta för de samiska brukarna.

-Bibliotekets inköp av material på nationella minoritetsspråk, särskilt samiska och riktat mot barn.

-Kostnader som rör översättning, tolkning och liknande på samiska som krävs för kommunikationen mellan Jokkmokks kommun som myndighet och enskilda samt information till allmänheten.

-Kostnader för kartläggning av nationella minoritetsspråk, informationsinsatser och skyltning, samråd och övriga kostnader för det minoritetspolitiska arbete.

Externa ansökningar:

Om det finns minoritetsspråksmedel över så kan i andra hand externa parter söka medel för insatser och projekt från dessa medel. Dessa insatser och projekt ska främst ske inom Jokkmokks kommun som geografiskt område och ha som syfte att stärka användandet av samiska språket eller i övrigt ha stark koppling till samiska språket och kulturen i kommunen. De projekt och insatser som prioriteras är:

- Utbildningsinsatser och projekt som rör samiska (i första hand lule- och nordsamiska och i andra hand de andra varieteterna) . Barn- och ungdomar samt äldre ska prioriteras.

- Produktion av läromedel på samiska, av ej statliga myndigheter, riktat mot förskolan och elever i lägre åldrar.

-Insatser och projekt som vitaliserar användandet av samiska språket och den samiska kulturen. Barn- och ungdomar samt äldre ska prioriteras.

Ansökningarna ska innehålla budget, bakgrund och syfte för insatsen eller projektet. Medel för dessa insatser eller projekt ska rekvireras inom ett år från beslutet eller inom den tid minoritetsspraksgruppen bestämmer. En redovisning för använda medel ska inlämnas till minoritetsspraksgruppen.

Övriga ansökningar:

För genomförande av idrottsevenemang, musikproduktion och dylikt hänvisas ansökan till kultur- och fritidsnämnden. Undantag kan göras om det rör kostnader för översättning av material och/eller tolkning på samiska.